

El llobató

(ALDC, VII, 1626. El llobató)

El *llobató* (s. XIV) és el ‘cadell del llop’, der. dim., segons el *DCVB*, del llat. vg. **LŪPĀTŪ* (> **llobat* [oc. *lobat*], amb el suf. dim. -at, com *mulat* ‘mul jove’, *guillat* ‘cria de la guilla’) més el suf. també dim. -ó (< -ONEM; doble dim. també en *verratell*), confirmat per l’antropònim antic de 987 *Lobatonem* (*DECat*); la sonorització de -p- > -b- en posició intervocàlica apareix igualment en *llobet* (var. *lobet* 157, 179, 190, a partir del cast. *lobo*), *llobardonet* 90, dim. de *llobard*, amb el suf. despectiu -ard (< germ. HARD) i el doble dim. -o(n) i -et, i *llobarró* 15, amb el dim. -ó, des de *llobarro* 9. La -b- apareix igualment en altres der. com *lloba*, f. de *llop* (19, 122, 125, 137, 138, de l’ALDC, VII, L 89), dim. *llobeta* 160, *llobera* ‘cau del llop’, *llobada* ‘irregularitat en els solcs’, *llobarro* ‘peix *Dicentrarchus labrax*’, *llobí* ‘tramús’. Altrament, a partir de *llop* (*LŪPU* > **llob* > *llop*), alguns der. han mantingut la consonant sorda: *llopet* (alg. *lopet* 85, amb *l-* no palatalitzada ← it. *lupetto*), *llopato* 49, 58, 129 (der. *llopatonada* 129), *lloparret* 55, formats amb suf. dim.; afegim-hi *gos llopter* 18, *gos lloper* 34 (veg. ALDC, VII, L 89). No falten les formacions perifràstiques: *llop petit* (var. assimilada *llop pitit* 5), *petit llop* 7, calc del fr. *petit loup*; *llopet petit* 20 amb doble marca de dim.

Una darrera possibilitat és recórrer a un nucli que designa el genèric ‘cria d’animal salvatge’,

llop 42, 97, 101, 165, 187 (< *LŪPU*), seguit eventualment d’un determinant: *llop jove* 130, 145 (< *IŪVĒNE*), *llop novell* 34 (< *NOVELLU*); *cadell* 14, 18, 23, 52 (del llat. *CATĒLLUS* ‘cria de quadrúpede’ passat després a ‘cadell, petit del gos’ per la relació establerta amb *CANIS* ‘ca, gos’ i després ‘petit del cànid’), completat amb *cadell de* (*del, d’un llop* 10, 20, 24, 41, 92; *catxorro* 118 (← cast. *cachorro*), amb el dim. *catxorret* 147, 181 i els sintagmàtics *catxorro de llop* 149, 181, *catxorro de lobo* 164 (← cast.); *lletigadeta* ‘conjunt de llobatons’ 152, dim. de *lletigada*, metàtesi de *llitegada*, der. de *lлит* (< *LĒCTU*) ‘o totalment congènere del cast. *lechigada* ‘id.’, del qual és immediat prolongament geogràfic” (*DECat*). L’absència de resposta a ‘llop’ especialment a Sardenya i Balears explica que *llop* s’usi només en frases fetes (“sa pell ja és des llop” 77) i que s’hagi substituït pel cast. *lobo* i, en el cas de l’alg., per l’it. *lupo* i la forma adaptada *lopet* (cf. ALDC, VII, L 89).

A part d’uns sintagmes amb *llop* o *catxorro*, de localització puntual, el territori es divideix en dues grans isoglosses: *llopet*, format sobre *llop*, en el cat. del Principat, segurament de cronologia tardana, i *llobet* (Escrig, 1851), de formació tradicional, sobre la fase **llob*, pròpia del val. i tort.

L’únic mot normatiu és *llobató*, absent dels nostres materials, que registren *llopato*; *llobet* i *llopet*, considerats dim. no lexicalitzats, no figuren al diccionari normatiu.

